

Bay İbrahim Necmi Dilmen ,
Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri.

15 Temmuz 1936
1959 / 1

Dolma Bahçe

İ S T A N B U L

Sayın Bay,

488 sayı ve 22/8/936 tarihli yazınızla 7 inci Raporumun bazı noktaları hakkında istediğiniz mütemmim izahatı aşağıda sırasile arz ediyorum :

Colonel James Churchward'ın Hindistana ne zaman ve ne maksadla gittiğine dair eserlerinin baş taraflarında verdiği malumatı bulasa ederek : Mumailayhın 1868 senesinde Hindistanda zuhur eden müdhiş bir kitlik esnasında aç hindlilere işe işlerinde yardımcı bulunmak üzere mezkûr tarihte Amerikadan Hindistana gittiğini ve arzusu vechile işe işlerinde çalışmak üzere Hind Hükümeti tarafından Himalayada kâin (Ayhoda) Manastırına gönderildiğini izah etmiş ve Manastıra girer girmez hemen tetkikatına başlamış olmayıp beşeriyetin ve ilk dil ve din ve medeniyetin zuhur ettiği Mu kıtası hakkında malumatı ihtiva eden ve Ayhoda manastırının mahzenlerinde sıkı bir muhafaza altında bulunan binlerce senelik pek eski ve esrar engiz yazıları havi tabletlerin manalarını bizzat anlamak merakına düşmüşü ve bu suretle Himalaya ve Tibet manastırlarına binlerce sene evvel Naa Kal namındaki Mu ilim ve din misyonerlerinden intikal edip Naga Maya namı altında muhafaza ve tedris olunan mukaddes Mu dilini Baş Rahip Richi'den öğrenmeye başlamış ve bundan başka en eski medeniyetler tarihine ve arkeolojiye emsalsiz derecede vakıf olan mumailayh Baş Rahipten bu ilimlerde 12 sene zarfında tahsil ettikten sonra 29 yaşında manastırını terk ederek evvela Tibet manastırlarında ve müteakiben cihanın muhtelif arkeolojik sahalarında 50 sene süren derin tetkikattan sonra New Yorka avdetle bundan bir kaç sene evvel eserlerini neşre başlamış olduğunu arz etmiş idim .

Gerek bu husus ve gerek diğer mühim tarihî meseil hakkında mufassal izahat ve malumatın anlaşılması için Churchward'ın ahiren intişar eden eserile 5 e balig olan eserlerini bu gün Postaya tevdiat namınıza gönderdiğimi arz eylerim .

olan (MU) kıtasındaki yüksek kültür, medeniyet, dil ve dinlerini cibana neşr eden(Uygur, Akkad ve Sümer) namlarındaki ırkdışlarımız ve daha bir çok mühim tarihi meseil hakkında şimdiye kadar hiç bir şark ve garb eserlerinde tesadüf etmediğim hayret ve dikkatle tetkika şayan istorik, Jeolojik, lengüistik izahat ve malumatı ihtiva eden bu eserlerin yüksek tahsil görmüş ve ingilizçeye bihakkin vakıf bir zate ve tercihan maktadır bir bahriye zabitimize terceme ettirilerek Tarih Kurumumuzca tetkik edilmesi bütün beşeriyetin ve bilhas- sa ırkımızın en eski menşee ve mazisi hakkında çok mühim malumat elde edilmesine yarayacağını bu karrede tekraren arzı müsaade ederim .

2 inci sūalinize cevabım :

Fotografına bakarak 80 yaşında olduğumu tahminen bildirdiğim Churchward'ın hakiki yaşını anlamak için Amerikan müelliflerinin biogra- fiğini havi buradaki Amerikan kitapçısında bulduğum bir esere mürace at ederek mumailayhin 1852 senesinde doğduğumu anladığımdan 1868 yı- lında Ayhoda Manastırına girdiği esnada Churchward'ın 17 ve bu gün 85 yaşında olduğunu tashihan arzı^{edec} ve raporunun bu suretle düzeltilme- sini dilerim .

3 üncü sūaliniz :

Milattan 12,000 yıl önce Pasifik denizine batmış olan Mu kıtası- nın dilini Churchward'ın nerede ve ne suretle öğrendiği hakkındaki sūalinizin cevabı yukarıda yazılı olduğundan burada tekrarına lüzum görmedim .

4 ----- Grek alfabesi harflerinin taşıdıkları adların Mu'nun battığını MU dilile anlatan bir ibare olduğumu kabul etmek için pek kuvvetli deli- llere dayanmak lazım geldiği hakkındaki mutaleenize gelince :

Greklerin en eski sodeadlarının Mu çocukları olduğunu ve bu insan- ların Mu batmadan önce (KARA MAYA) namile mu 'dan çıkarak Ak deniz kıyılarına ve ez cümle bu günkü Yunanistan arazisine yerleşdiklerini ve aslen Mu çocukları olan Mayaların dilinde TEO, ANTI gibi daha bir çok grek sözlülerinin aynı mevcut ve müstamel bulunmasında Kara Mayalar

ile Mayaların aynı menseleden yani Mu'dan çıktıklarını göstermekte olduğunu ve nitekim Avrupa müverrihlerinin Greklerin ecdadlarına verdikleri (Carien = Karien) adının aslen Kara Maya sözcüğünden alınmış olduğunu (dilimizde mevcut Kara MAN sözcüğünde Kara Maya ile alakadar olması pek muhtemeldir) ve bu suretle Mu'nun battığına şahid olan ve bu felaketten kurtulan grek ecdadlarının bu müdhiş vakayı ilerideki grek nesillerinin bilmeleri için grek alfabesini teşkil eden harflere Mu dilinde adlar vermiş olduklarını Churchward müteaddid eserlerinde ve bilhassa (The lost continent of mu) adındaki eserinin 103 üncü ve daha ilerideki sayfalarında izah etmekte olduğundan bu bapta fazla malumat almak için mezkûr eserlere müracebuzurulmasını rica ederim .

5 inci sâaliniz :

Hayatının hemen her zamanı mazbut olup Suriyeden başka bir yegitmediği malum olduğunu söylediğiniz Muhammedin Mısıra veya Hindistana giderek Mu dil ve dinini öğrenmiş olması hakkındaki efkâr ve mülâhazatın şüphe ve tereddüdünüzü mucib olduğunu bildiriyorsunuz.

Bunada cevaben :

Hayatını ve vaz ettiği din prensiplerini bir zamanlar ehemmiyetle tetkik ettiğim Muhammed hakkında arapça eserlerde epice malumata tesadûf etmiş ve bunların pek çoğu o zamanın icabatına ve seviyei akliyesine göre maksadı mehsusa binaen uydurulmuş isnad ve rivayetler olduğunu görmüş idim . bu rivayetler arasında mesela Muhammede ümmilik atf eden bir haber vardırki buna ufak bir tefekkür kabiliyet olan bir insanın inermesine imkân yoktur . Çünkü kölesi Zeyd'in bile okuyup yazmak bildiği ve çocukların bile 15-20 günde okuyup yazma gibi basit bir bilgiyi elde ettikleri halde Muhammedin bunu bilmemesi ve 63 sene süren hayatında bunu ihmal etmiş olmasını kabul değil tasavvur bile caiz değildir .

Ba husus ki Muhammedin Buharide mevcut bir hadisile (ALLİME EVLADİKUM ELKITABETİ) yani çocuklarınıza yazı yazmayı öğretiniz diye tavsiyede bulunduğu halde bu sözcük ile kendisinin âmil olmadığına aklen ve mantıkan imkân yoktur . Binaen Muhammedin Ümmi olduğuna

dair ortaya atılan bu rivayet o zamanki saf ve basit fikirli insanlara Kur'anın Muhammed gibi ümmi bir adam tarafından yazılmış olmayıp Allah tarafından kendisine gönderilmiş olduğunu kabul ettirmek için uydurulmuş eblehfiribane sözler gibi arap tarihlerinde mevcut malumatın mahzı hakikat olarak telakkisine imkân olmadığını ve Grande Encyclopédie Française'in (On sait peu de choses de l'enfance et de la jeunesse de Mohammed . Le seul témoignage d'une authenticité indiscutable sur les premières années de sa vie nous est fourni par le Coran dans les versets suivants) dediği gibi Muhammed hakkında en mevsuk malumat (VE'DDUHA) suresinde bulunan ve bervechi ati manaları tezammun eden ayetlerde mevcuttur :

(Rabbin seni unuttadı . Sana karşı gazab göstermedi . Senin için ahiret bu dünyadan hayırlıdır . Rabbin sana nimetler ihsan edecek ve memnun olacaksın . Yetim değilmi idin ? seni himayesine almadımı ? Seni dalalette bulmuş idi ve sana doğru yolu gösterdi . Seni fakir buldu ve seni zengin etti) . İşte Muhammed hakkında en doğru haberlerin bu ayetlerden ibaret olduğunu söyleyen Ansiklopedi izahatına devamla (La partie des biographies musulmanes relatives à cette période de l'existence du Prophète est fabriquée de toutes pièces . Elle est riche en détails tendancieux, en épisodes merveilleux) diyerek Muhammed hakkında Arap tarihlerinin verdikleri haberlerin pek cüzi bir kısmı itisada şayan olduğunu anlatmakta ve müğarın ilayhe ait en doğru haberlerin şunlardan ibaret olduğunu zikir etmektedir :

- (1) Muhammed takriben 21 nisan 571 miladi yılında Mekke'de doğmuştur Anasının rahminde iken babası Abdullah ölmüştür .
- (2) Nahifülbürnye olan anası Amine bizzat emsiremeyeceği için Muhammedi bakılmak üzere gölde yaşayan Halime namındaki kadına tevdi etmiştir .
- (3) Muhammed 5 yaşında iken gölden Mekkeye avdet etmiş ve az bir fasıla ile önce baba tarafından büyük babası Abdül Muttalibi ve bir az sonra anasını gayb etmiştir .
- (4) Bikes ve fakir olan Muhammed hayatını kazanmak için 9 yaşında çobanlığa ve müteakiben deve kervancılığına girmiştir .
- (5) Suriye ile ticaret yapan amucası Ebu Talibin develerile 13 yaşında iken Suriyeye seyahatler yapmış ve bu seyahatlerin birinde amucası kendisini Boara manastırı keşişlerinden Bahire'ya bir kaç günler emaneten bırakmıştır .
- (6) 13 yaşından 20 yaşına kadar Muhammedin hayatı hakkında malumat yoktur .
- (7) 20 yaşında tekrar ortaya çıkarak doğruluk ve ciddiyetile tanınmaya başlanan Muhammede hemşerileri (EL EMIN) sıfatını vermişler ve kendisini müteaddit ihtilafılar esasında hakeem olarak seçmişlerdir . Nihayet şöhreti şayi olmakla Hadice namında meki

keli zengin bir dul kadının hizmetine girmiş ve mumalleyhanın parasile ticaret yaptığı 5 sene zarfında gösterdiği doğruluk ve ciddiyetle gözüne girerek 40 yaşında olan Hadice ile 26 yaşında iken izdivac etmiştir. Bu suretle refaha kavuşan Muhammedin bundan sonra en büyük meğalesi Makke ve civarındaki arapların maddî ve manevî perişanlıklarını izaleye medar olacak çareleri aramaktan ibaret bulunmuşdur .

(8) 37 yaşında iken Kâbeyi yeniden inşa eden mekkeliler meşhur (Hacerül esvedin) kimin tarafından yerine konulması hususunda zuhur eden şiddetli münakaşe ve ihtilafın halli için Muhammedi seçmişlerdir Hakemliği kabul eden Muhammed bu vazifeyide her kesi memnun edecek surette ifaya muvaffak olmuştur .

Yukarıdan beri devam eden bu malumattan da anlaşıldığı üzere 13 den 20 ye ve 25 den 37 yaşına kadar geçen ve nerelerde ne suretle geçirdiği hakkında malumat olmayan Muhammedin bu meçhul zamanlarını şimdiki izah edeceğim bir delile dayanarak Mısır veya Himalaya manastırlarında Mu'nun din ve dilini öğrenmekle geçirmiş olduğuna zahip olduğumu raporunda bildirdiğim gibi bu iddiamın hilafı sabit oluncaya kadar bu kanaatte berdevam olacağım .

Kuranda bir sure başında bulunan TA-HA sözünün batan Mu kıtasının vaktile eczasını teşkil eden East Island, Tonga ,Markiz namlarındaki Pasifik adaları yerlilerince huzu ve huşu ile telaffuz edilen ve TA = Yıldızlar ve HA-Su yani su ihtiva eden yıldızlar anlamında olan halis ve pek eski bir Mu sözü olduğunu Churchward'ın izahatından anlamaklığım üzerine Kuranda daha bu gibi manaları hiç bir müfessir tarafından izah edilememiş YA-SİN , TA-SİN , HA- MİM , ve ilah gibi müteaddid esrar engiz sözlerin bir takım sure başlarında bulduklarını göz önüne getirerek bunlarında TA-HA gibi Mu diline ait olmaları ihtimaline binaen Mu dilinin hemen aynı olan Maya dili lugatine bakdım ve tahminim vechile bu sözlerinde Maya dilinde mevcut ve manaları olduğunu hayretle gördükten sonra ne arapça ve ne de İbranice olmayan ve sırf Mu diline ait bulunan bu sözleri Muhammedin ya Mısırdaki veya Hindistanda öğrenmiş olduğu netice ve kanaatine vardım . Meselenin asıl mühim ciheti Muhammedin bu Mu sözlerini öğrenmiş olmasıdır . Mısıra veya hindistana veya hut başka bir yere gitmiş olmasının ehemmiyeti olmadığını tavzihan arz ederim .

6 inci saliniz :

Hayatı hakkında oldukça malumat bulunduğunu söylediğiniz İSA'nı Mısır ve Himalaya manastırlarında Mu'nun dil ve dinini tahsil etmiş olduğu hakkındaki izahatımın merak ve şüphe uyandırıcı mahiyette olduklarımı söylüyorsunuz .

İSA'nın önce Mısırda 2 sene ve müteakiben Hindistanda 12 sene kalarak Mu'nun yüksek kozmogonik ilimlerini, dinini, dilini öğrendiğini Şahsi ve ind bir mutalea olarak değil Churchward'ın eserlerinde verdiği uzun izahata dayanarak arz etmiş idim . Bu izahat arasında bilhassa İsa'nın garmhte iken son deminde sarf ettiği (Hele, Hele, Lemat zabak ta ni) sözlerinin ne arap, ne İbrani ve nede diğer hiç bir dile ait sözler olmayıp tamamen Mu diline mensup ve bu gün Mu dilinin ağağı yukarı hemen aynı olan Maya dilinde aynen mevcut ve sarif manaları olduğunu Churchward'ın (The Sacred Symbols of MU) adındaki eserinin 55 inci sayfasındaki izahata müsteniden arz etmiş olduğundan işbu eseri mutalea buyurmanızı rica ederim .

Bundan başka İsa'nın 12 yaşından itibaren Felastinden tegayyp ederek 27 yaşında Kudse avdetle dinini negre bağladığı ve saire hakkında Ernest Renan'ın (Les origines du Christianisme) adındaki meşhur eserinin bir cznd teğkil eden (La Vie de Jsus) de mufassal izahat bulunmakta ve buda İsa'nın Felastinden tegayyp ettiği uzun seneler esnasında Mısır ve Hindistan mabed ve manastırlarında Mu'nun dil ve dinini öğrenmiş olduğuna dağir Churchward'ın izahatını teyid^{etmekte} olduğunu arz ve zikri geçen (La vie de Jsus) y behemal okumanızı rica ederim .

7 inci saliniz :

Churchward'ın eserlerinden aldığım malumat arasında Mu'nun yüksek kltrnd , din ve dilini cibinin bir çok kitalarına yayanların Türkler olduklarını gösteren mutalea ve ibareleri eserlerden aynenmi aldığımı yoksa Şahsi bir mutalea olarak mı dermeyen ettiğimi sormanıza gelince :

Churchward bilhassa (The children of Mu) adındaki eserinin 215 inci sayfasından itibaren (The great Uighur Empire) yani büyük Uygur İmperatorluğuna dağir verdiği izahat esnasında Türk adını zikr

etmeksiniz dünyanın muhtelif kıtalarına Mu'nun yüksek kültürünü götürüp neşr edenlerin Uygur, Akkad ve Sümerler olduklarını söylemekte olmasına binaen mumaileyhin bu izahatına dayanarak ve cümlemizin kabul ve tasdik ettiğimiz vechile Uygur ,Akkad ve Sümerlerin türk ırkına mensup oldukları hakkındaki tarihi hakikat ve kanaati göz önüne getirerek ilk yüksek medeniyeti,ilmü irfanı Mu kıtasında vücuda getirip dünyaya neşr edenlerin Türk ırkına mensup olduklarını velleveki şahsi bir fikir olarak demeyan etmiş olsam bile tariha mugayir bir fikir ve kanaat izhar etmemiş olduğuma emin bulunduğumu arz eylerim .

8 inci sūaliniz :

Churchward'ın eserlerinin birleşik şimali amerika devletleri ülkesindeki ilmi mahfellerce ne yolda telakki gördükleri hakkındaki sūalinize cevaben :

Beş altı senelik kısa bir zamanda bu eserlerden her birinin beşer ve altıçar defa tabına lüzum hasıl olması bunların Amerikada çok büyük bir ragbete mazhar olduklarını isbata kâfi dir . Bundan başka buradaki Amerikan Kitapçısı işbu eserlerin Amerika ilmi mahfellerinde ehemmiyet ve ciddiyetle tetkik edilmekte olduklarını hürmetkârınıza söylemişdir .

Meksikaya gelmezden evvel bu eserlerin mevcudiyetinden katiyen haberdar değil idim . Meksika Hariciye Nezaretinde ara sıra görüşdüğüm Protokol Şefini bir gün ziyaret ettiğim esnada Meksika yerli dilleri ve bilhassa Maya dilile meşgul olduğumu bilen mumaileyh,Hariciye Şubelerinden birinde büyük bir mevki olan Yukatanlı ve yüksek tahsil görmüş bir zatı odasına davet ederek bana takdim etti .

Bu fırsattan bilistifade kendisine Maya dilinde bulduğum yüzde en fazla türkçe sözlere okudum . Hayretle dinledikten sonra bu maya sözlünün Türk dilinde ne münasebetle bulunduğunu sordu . Cevaben pek eski zamanlarda Türklerin Behring bogazından Amerika erazisine girerek orta ve cenubi amerika kıtalarına yayıldıklarını ve bu sözlerin gerek yukatana ve gerek diğer amerika erazisine ^{TÜRKİYE'DEN} intikal etmiş olduğunu söyledim . Bu bir fikirdir fakat bu bapta esaslı bir malumat elde etmek için Colonel James Churchward'ın New Yorkda intişar

eden eserlerini okumanızı tavsiye ederim dedi . Merakla bu kitapları hemen tedarik edip üç ay mütemadiyen tetkikle meşgul oldum , ve hakikaten münasip dedigi gibi ırkımızın ve dil ve en eski dinimizin binlerce yıl önce hangi kıtada zuhur ettiğine ve daha bir çok tarihi meselelere dair çok mühim ve yepyeni malumata tesadüf ederek bunları hulasaten 7 inci raporuma arz etmiş olduğumda burada tekrara hacet görmüyorum .

Sorduğumuz çok mühim meseleler dolayısıyla bilmeceburiye uzunca düşününce izahatıma nihayet vererek bu gün postaya tevdiat adresinize gönderdiğim Colonel James Churchward'ın 5 kита eseri için beheri 3 er dolardan 15 ve posta ücretide 1,5 dolar olmak üzere ceman 16,5 dolar tesviye ettiğimi arz eyler ve bilvesile derin saygılarımı sunarım,
Sayın Bay .

Meksiko Maslahatgüzarı

Ehlin Mayatepeck

Paranın gönderilmesi Sayın Bey
Yazın Cıvıçınca Taktik ve
tercihi olan Antares de Anjoni
Kerik

Çevre Bakanlığın Beyne ve
Kültür Bakanlığına

14 - X 3
1999

Meksiko Elçiliği
13. Rapor

Meksiko 25 K. Evrel
1936

Arjantin'in şimalindeki yerlilerin konuştuıkları
(LULE) dilinde bulunduğum türkçe
s ö z l e r .

Arjantin kıtasının şimali garbisinde değlik eraziden müteşekkil (TUKUMAN) vilayetinde yaşayan (LULE, ISISTANA, TORISTINA, CRISTINE, TOKON) namlarındaki pek eski yerli 5 kabilenin müştereken konuştuıkları (LULE) dilinin Gramer ve lugati hakkında jezuit rahiplerinden (El Padre Anton Machoni de Cerdeña) tarafından 1710 senesinde(Tukuman)şehrinde neşr ed 1877 senesinde ikinci defa Madridde basılan (Arte y vocabulario de la Lengua de Lule) namındaki eserde hayrete şayan olarak (LULA) sözümlüz telaffuz ve mana bakımından aynen mevcut olduğu gibi (LULE) sözümlüzün manası farklı olarak ve zaman mekân farkları dolayısıyla az çok değışmiş olmalarına rağmen türkçe menşeden oldukları saraheten görülmekte olan 5 den fazla türkçe sözlere tesadüf ettim . Lüle dilinin gramer bakımından dilimize olan müşabehet ve karabeti hakkındaki izahatı raporumun sonuna bırakarak evvela bu dilde bulunduğum türkçe sözlere bervechi ati arzı başıyorum :

LULE dilinde

Türkçede karşılığı

AKSISAS	Aksırmak .
AKIS	Açmak . (Çiçek açmaktaki, açmak anlamında)
ALIT	Ay, Kamer .
ALEE	Alevlendirmek , tutuşturmak .
ASIKIP	Açık, fetha .
ENU	İN, ikametgâh .
EPSP	İp, urgan .
ESİP	Lüle dilinde güzel demek olan (Esip) sözü ile macarcağa güzel manasına gelen (Seyp) ve faraçada aynı manada olan zib, ve ziba sözlü arasındaki benzerliği istitraden arz eyle:
İS	Sidik, idrar demektir . Bu suretle sidik sözümlüzün aslen (İsidik) olması muhtemeldir

isi	İşemek, idrar etmek .
ini	Gün. İKİNDİ sözümüzde İNi aynen görülmekd
KAS	Geçmek,mürur etmek .
KUA	KABAK. Maya dilinde (KA) kabak demektir
KEP	Pek,çok. Kep ,pek sözümüzün metatezidir . Kepaze sözümüzün başındaki kep'in pek ve sözünde Lüle dilinde fena demek olan Oş olarak (KEP OSEYU) sözünün (Pek fena) anlamında Lüle dilinde aynen mevcut oldu ve bu suretle Kepaze'nin aslen (Kep ose olması muhtemel bulunduğunu ve memleketi de Kepsüt gibi Kep sözü ile başlayan cog adların dikkate şayan olduklarını istitr arz eylerim .BU CÜMLERDEN OLŞAK (KIP KIRMIZI)VE (KAP SÖZLERİMİZDEKİ (KIP VE KAP'IN) KEP'LE MÜRASEBETDAR OLMA MÜHTEMELDİR
KEYS	KİŞ . Keys'in lüle dilindeki manası sovu hükümferma olarak ,üşümek olmasına göre(K sözümüze mana ve telaffuz bakımından mün bet ve müşabehati göze çarpıyor .
KİNE	Kim, Kime .
KUSP	Kulp .
KÜSP	KÜPE .
LALA	LALA. LÜLE dilinde hem çocuk mürebbisi v hemde vahşi hayvanatı islah ve terbiye e manasında olarak mevcut bulunan(LALA)söz tesadüf ettiğim vakit pek ziyade hayretli içinde kaldım . Dil Kurumumuzda Orta Asy ki Türk lehçelerine ait lugatlerde(LALA) zünün hangi türk soyları arasında mürebb manasına kullanıldığı anlaşılacak olursa Lüle kavminde menşei anlaşılmiş olacak bu tek bir sözden istidlalen Orta Asyada ta cenubi Amerikaya kadar vaktile vuku t türk muhaceretinin tesbitine imkan hasıl caktır . Bu bapta tetkikat icrasını Dil rumundan ehemmiyetle dilerim .
LE	De . Edatı zarf . Mesela : UYA - EV ,UYA EVDE demektir .
LOP	ET demektir .(LOP ET)diye kullandığımız tabirdeki(LOP)sözünün(ET)anlamında olma pek muhtemeldir .
LOHOS	LOHUSA . Lüle dilinde (LOHOS) yardım mek ,yardıma muhtac olmak demektir . Bu retle çocuk doğurduktan sonra ilk zaman yardıma muhtaç bulunan bir kadına verdiğ iz(Lohusa)sıfatının(LOHOS)sözü ile mana telaffuz bakımından büyük bir münasebet müşabehati olduğu göze çarpıyor .
MA	MI. Edatı istifham . Mesela : <u>LALA MA ?</u> Lala mı ? mekdir .

- 3
- NAKSAKS AKSAMAK .
- NEYYUS NEY çalmak,ney üflemek demektir . Neyyus Ney sözümüz aynen görüldüğü gibi Perudak Kigua dilinde Ney'e verilen(Kena)isminin nunda bulunan(NA)sözünde bazan(NAY)tarzını telaffuz ettiğimiz sözden başka bir şey sa gerekdir .
- NENEYYUPE NEY dediğimiz malum müzik aleti . NENEYYUPE sözünde NEY sözü tamamen göze çarpıyor
- NİNİKIYE Müzik bilen demektir . NİNİKIYE 'nin baş bulunan NİNİ sözünün aynen türkçedeki(Nİ) yani küçük çocukları müzik esvatile uyutu anlamında kullandığımız sözün karşılığı şonda şüphe yoktur .
- NİNİKIYEYPE Alehumum müzik aletlerine lüle dilinde verilen isimdir . Bu sözün başında NİNİ sözünün bulunması bizim NİNİ sözümü vaktile müzik manasında kullanılmış olması hakkı zan ve zehabımı takviye etmektedir .
- ÖTİLEM Ötey gün tabirindeki ÖTEY'in karşılığıdır Asıl manası evvel,evvelki demektir .
- PELE Adam,kişi demektir .(Pehlivan)sözümüzün i silabı olan(Pehli'nin)aslen(pele)olması bu suretle Pehlivan'ın adam yenen manası kullanılmış olması pek muhtemeldir . Esas pehlivanlar"yekdiğerine(pelevan)demekde c larıda bu fikrimi teyid etmektedir .
- SÜPİ Süpürmek,fırçalamak .
- SÜSÜPE Süpürge ,fırça .
- SOP SAP . Armud ve sair meyva ve yaprakların demektir .(Soy,sop)tabirindeki(SOP)sözü i alakadar olduğu görülüyor .(sap SARI)zözümü GÖRÜLEN SAP'IN LÜLE DİLİNDE(SARI)ANLAMINDA OLAN(SÖZÜ İLE MÜNASEBETİNE OLMASI ÇOK MUHTEMELDİR.
- TAA Yumurta .
- TIY Timar . Demirin vaktile TİMUR şeklinde te fuz edildiği göz önüne getirilince Timur' ilk hecasını teşkil eden(Tİ)sözünün Lüle linde demir manasına kullanılması dikkate şayandır .
- TİTİ Farsçadaki TUTYA sözüne çok benziyor .TİT Lüle dilinde Kalay demektir . Bu dilde Al sözümüzün karşılığı (Sarı kalay)demek ol TİTİ SOOP sözüdür .
kalay sarı
- SUYOMS Sokmak . Bir şeyi bir şeyin içine sokmak mektir .
- SUMUHUS İslanmak .SUMUHUS'un BAŞINDAKİ (SU) DİKKATE ŞAYARZ
- UKS İçmek . Maya dilinde de(UK) içmek ve(Uke içen demektir .
- ULUS ULUS sözümüzün telaffuz bakımından tamame aynı olan bu söz Lüle dilinde(fâre)demekdi Orta Asyadaki türk lehçelerinden her hang sinde Ulus 'un fare anlamında kullanıldığı

4 anlaşılacak olursa Lüle kabilesinin me
ni tesbit mümkün olacaktır . Bu husust
tetkikat icrasına Dil Kurumumuzun hima
buyurması mercudur .

UYA	EV .
UYSOS	UYUMAK .
UYEKSI	Çabuk uyumak .
YEÜN	ÜN,şeref, itibar .
YAMS	Yemek,taam .(Yemiş) sözümüzde çok benz
YAA	Yardım etmek .
YAUY	Yürümek . Bu suretle(YAYAN GİTMEK)tabi de görüldüğü üzere(yürüyerek) anlamında olduğu anlaşılan(YAYAN) sözünün aslen(Y yan)gibi bir şey olması muhtemeldir .
YUIŞ	İşitmek .
YUIS	Uymak,tebaiyet etmek . Bu itibarla(Uys sözümüzdeki(UİS) sözü göze çarpıyor .
YOKUS	YÜZ,çehre. Kara yağız tabirindeki(Yağı sözünün aslı Lüle dilinde görülen(Yoku olması ve burunda müruru zamanla(Yüz)ş lini almış olması pek muhtemeldir .

Lüle dilinde hayretle tesadüf ettiğim arapça bir kaç sözde aşağıda
istitraden arz edeceğim :

Lüle dilinde

Arapçada karşılığı :

UMUE	UM, Ana .
ZAM	Zamk .
EYUP	EYUB . ismi has . Lüle dilinde(EYU-ma illet)ve(EYUP - Hasta ,mariz,alil)dem dir . Arap tarihlerinde,müdhîş illeti duçar olarak fevkalbeger sabır ve teh mül gösteren ve bu suretle araplardan limizde intikal eden (Sabrı Eyup) rinin aid ve raci olduğu EYYUB namınd şahsın taşıdığı adın,hasta anlamında rak aynen Lüle dilinde bulunması hayrete şayand

Birde Slav dillerinde(burun)manasına gelen (NOS) sözünün Lüle dilinde
şeklinde ve aynen(burun) anlamında olarak mevcut bulunduğunu ayrıca arz ey
rim .

-5-

Lüle dilinin grameri hakkındaki malumatı bervechi ati

a r z e d i y o r u m :

Lüle dili tıpkı türkçe gibi iltisakidir . Sözler müzekker ve müenn olarak iki cinse ayrılmamışlardır .Bu suretle bu dilde harfı tarifde y dur . Cümle teşkilatı türkçeye çok benzemektedir .

Dilimizde olduğu gibi Lüle dilinde de cemi, tasgir, istifham edatl kelimenin sonuna konulmaktadır .

Lüle dilinde cemi edatı (LP) dir . Mesela : UMUE - Ana , UMUELP- lar demektir . Çağiz ve çağiz tasgir edatlarımızın karşılığı SESEZ'dir Mesela : Pele - Adam , Pelesesez - Adamçağiz demektir .

(İle) edatımızın karşılığı YA'dır . Mesela : Pele YA - Adam ile dem dir .

MI edatı istifhamının karşılığı MA'dır . Bu suretle PELE MA? Adam anlamındadır .

DE edatı zarfı mukabilinde LE kullanılmaktadır . Mesela : UYA- EV UYA LE - EV de , demektir .

Lüle dilinde ekseriyetle mevsuflar sıfatlardan önce zikr edilmekte Mesela :(TO- SU), (ALUP - Sıcak) sözlerinden müteşekkil (TO ALUP) terkinin görüldüğü vechile :(sıcak su) yerine (su sıcak) denilmektedir . Fakat tür de olduğu gibi önce sıfat ve müteakiben mevsuf getirildiğini gösteren sallerede tesadüf ettim . Mesela (Ilık su) demek için LULUPS TO denilmek ve buna benzer bir çok misaller mevcut bulunmaktadır .
ı l i k SU

Lüle dilinde masdarlar ekseriyetle (S) veya (Y) harflerile nih bulmaktadır . Misal : Takams veyahud TAKAMY - haber vermek demektir .
Tikevika " Tikeviksy - çoğaltmak " .
YAUS " YAUY - yürümek " .

İşbu izahattan anlaşıldığı üzere Orta Asyaya binlerce kilometre uz da olan Arjantin kıtasında konuşulan Lüle dilinin türkçeye benzemesi v bilhassa (LALA , ULUS, SOP-SAP) gibi sözlerimizin aynen mevcut olmasına bi pek mühim ip uçları olan bu sözlerin türk lehçelerinden hangisine ait ğunun tetkiki daha mühim tarihi hakikatlerin keşfine hâdim olacağı re'

T. C.

MEKSİKO ELÇİLİĞİ

Meksiko- Lomas dö Çapultepek.25K.Evel

13 üncü rapor.

Arjantin'in şimalindeki yerlilerin konuştuıkları

(LULE) dilinde bulunduğum türkçe

s ö z l e r .

Arjantin kıtasının şimali garbisinde dağlık eraziden müteşekkil (TUKUMAN) vilayetinde yaşıyan (LULE, İSİSTİNE, TOKİSTİNE, CRİSTİNE, TOKOL namlarındaki pek eski yerli 5 kabilenin müştereken konuştuıkları (LULE dilinin Gramer ve lugati hakkında jezuit rahiplerinden (El Padre Anton Machoni de Cerdeña) tarafından 1710 senesinde(Tukuman)şehrinde neşr ed 1877 senesinde ikinci defa Madridde basılan (Arte y vocabulario de la Lengua de Lule) namındaki eserde hayrete şayan olarak (LALA) sözümüz telaffuz ve mana bakımından aynen mevcud olduğu gibi (ULUS) sözümüzün manası farklı olarak ve zaman mekân farkları dolayısıyla az çok değımiş olmalarına rağmen türkçe menşeden oldukları saraheten görölmekte olan 3 dan fazla türkçe sözlere tesadüf ettim . Lule dilinin gramer bakımında dilimize olan müşabehet ve karabeti hakkındaki izahatı raporunun sonuna bırakarak evvela bu dilde bulunduğum türkçe sözleri bervechi ati arza baş yorum :

LULE dilinde

Türkçede karşılığı

AKSİSAS Aksırmak .

AKİS Açmak . (Çiçek açmaktaki, açmak anlamında)

AKİM Av. Kamer .

Cenubî Amerikanın bir çok havalisindeki
yerlilerin konuşdukları(TUPİ) ve tabiri
diğerle (GUARANI) namındaki dilde bulduğum

t ü r k ç e s ö z l e r :

Cenubî Amerikada Rio da la Plata nehri kıyılarında ,Paraguay kıtası
ve Brezilyanın garbinden AND silsilesi cibaline kadar uzanan çok geniş
sahada yaşamakta olan (TUPİ, GUAYANA, NUAPAS, NALIKUEGA, GUASARAPO) ve di
diğer müteaddid yerli kabilelerin konuşdukları (TUPİ) ve tabiri dig
GUARANI dilinin lugat ve grameri hakkında (El Padre Antonio Ruiz) a
ki İspanyol rahibi tarafından ilk defa 1639 yılında Madridde bastırıl
olan (Vocabulario y tesoro de la lengua GUARANI o mas bien TUPİ) ne
daki eserin 1877 senesinde Parisde Maisonneuve et Cie Kütüphanesi vas
sile ikinci defa basdırılan nüshasını tetkik ederek bu dilde bulduğum
türkçe sözleri aşağıda sırasile arz ediyorum :

TUPİ dilinde

Türkçede karşılığı :

ASİ	Acı, ağrı, veca.
PİA ASİ	Mide ağrısı .
AKUE	YUK.
AYIKİ	Ayıklamak .
AYSSU	ISIRMAK .
AYE	Hay hay, evet .
EİRU	Arı .
ETE	Öte, Öteye .
GİTEKOBİ	Gitmek, yürümek .
İEPE	Hep, hepsi .
İ AKANG	Akan su . İ = Su Akang= Aken .
KARUMBE	Kaplumbağa .

TUPÍ dilinde

Türkçede karşılığı :

KURU	Kır, pislik .
MOIKO	İki .2 adedi .
O	O zamiri gaib .(Fiillerde kullanılı mesela(OI)odur demekd
OSE	Üzere, üzerine .
SORDK	Kırık . Kırılmış .
TAKIKERÍ	Geri, arka .
TÍAY	Terlemek .
TÍTÍ	Titremek .
ONENDE	ÖN, önünde .
URUGUASU	Horos .
UZU	Uzun .
YAPO	Yapmak .
ÍTA	Taş .
YIOSE	Yüce, yüksek .

Encyclopédie Hispano Américaine'in IO uncu cildinin 86I inci sayfasında Guřani = TUPÍ kabilesi hakkındaki izahat sırasında TUPÍ diline ait bir kelime söz nümune olarak gösterilmekde ve bu meyanda (Í = être, olmak) masdarın indicatif présent'ı şu şekilde tasrif edildiği görülmektedir:

Í = İmek ,olmak .

AÍ

Ben im .

EREÍ

Sen sin .

OÍ

O dur .

OROÍ

Biziz .

PEÍ

Sis siniz .

OÍ

Onlardır .

Bu suretle vaktile dilimizde mevcut iken sonraları istimalden sakit olan ve (İken ,imiş, ise) gibi sözlerimizin menşei olan(İmek = Olmak) masdar ile Tupi dilinde aynı manada olan (Í) kelimesi arasındaki benzerlik

ve kezâ TUPİ dilinde (SEN) zamirinin karşılığı olan (NDE) zamin arapçadaki (ENTE) ye çok benzemekte olduklarını istitraden arz edim .

Tupi dilinde şayanı istigrab olarak bervechi ati bir hususiyete dâf ettim : Bu dilde kadınlar ,kayın peder,kayın ana ve kayın biraderine erkeklerin bunlara ait kullanıldıkları sıfatlardan büsbütün ay sifhatlar kullanır ve hayret, nida, ve sair ruhi hisleri ifade için dinlar erkeklerden ayrı edatlar kullanmaktadırlarki şimdiye kadar t ettiğim Amerika yerli dilleri içinde bu hususiyete ancak TUPİ dilin tesadüf ettim .

Tupi dilinde sözler müzekker ve müennes olarak iki cinse ayrılma ardır . Bu suretle bu dilde harfı tarif olmadığını arz ve bilvesile en derin tazimlerimi sunarım .

Meksiko Maslahatgüzarı

Sahin Mayatepeh